

B. De schepenbank Wessem

1. De oudste vermeldingen

De schepenen van Wessem en zijn richter (judex) traden voor het eerst in het voetlicht in een oorkonde uit het jaar 1275. Hierin zegelen zij in een verklaring over de rechten van de heerlijkheid van het lijnpad langs de Maas te Asselt. De schepenbank bezat toen een eigen zegel.⁶⁷⁾

De oudst bekende akte uitgevaardigd op naam van schepenen dateert van 12 januari 1386 en heeft betrekking op het in erfpacht geven van een boerderij. De akte is bezegeld door de oorkonders persoonlijk: de twee schepenen. Met een getransfigeerd charter van gelijke datum uit het jaar 1399 geschiedde hetzelfde.⁶⁸⁾ Overigens is dit tweetal oorkonden de enige, voor zover bekend, waarin de schepenen zelf zegelen.

De oudste oorkonde op naam van de voltallige schepenbank is van 15 maart 1439.⁶⁹⁾

2. De rechterlijke en bestuurlijke taak

De schepenbank is een rechterlijke instelling, die in de dertiende eeuw voor het eerst door middel van akten naar voren treedt op het Limburgse platteland. Ze bezat binnen de heerlijkheid Wessem de hoge én de lage justitie. De competentie van de schepenbank is ruimtelijk beperkt. Alleen binnen een bepaald gebied kan zij haar bevoegdheden over personen en goederen uitoefenen. Omgekeerd kunnen alleen grondbezitters die in het ressort wonen, tot schepen benoemd worden door de landsheer. Al deze grondbezitters vormen samen een rechtsgemeenschap. De enige taak van de schepenbank is oorspronkelijk het handhaven van het recht samen met de schout, die geen lid van de schepenbank is. Dit handhaven van het recht vindt zijn uitdrukking in procesvoering van criminele en civiele aard, het laten passeren van akten van overdracht en later nog het afkondigen van plakaten en de zorg voor wezen. Daarnaast waren er "voogdgedingen", gerechtsdagen waarop de ingezetenen klachten over allerlei zaken van algemeen belang naar voren konden brengen. Sedert de veertiende eeuw worden wij geconfronteerd met een nieuw verschijnsel: "de gemeente". De gemeente